

Mosadi wa Thabeng

Pale ka Phumlani Mavimbela
Ditshwantsho ka Simphiwe Mangole
E fetolelwe ke Hilda Mohale

Bahlabani ba bararo ba ile ba kopana mateanong a mmila kgetlo la pele. Kaofela ha bona ba ne ba le tseleng e lebang thabeng. Ba ile ba shebana mme e mong wa bona a bua. “Lebitso la ka ke Buntu ya tswang motsaneng o ka botjhabela. Ke ronngwe ke morena wa ka ho ya batla mosadi wa thabeng,” a rialo.

Mohlabani wa bobedi a re, “Ke romilwe ke morena wa ka wa motsaneng o ka leboya ho ya batla mosadi wa thabeng. Lebitso la ka ke Lwazi.”

“Mme nna ke Khathaza ya tswang motsaneng o ka bophirima,” ha rialo mohlabani wa boraro. “Le nna ke thomong e tshwanang le ya lona.”

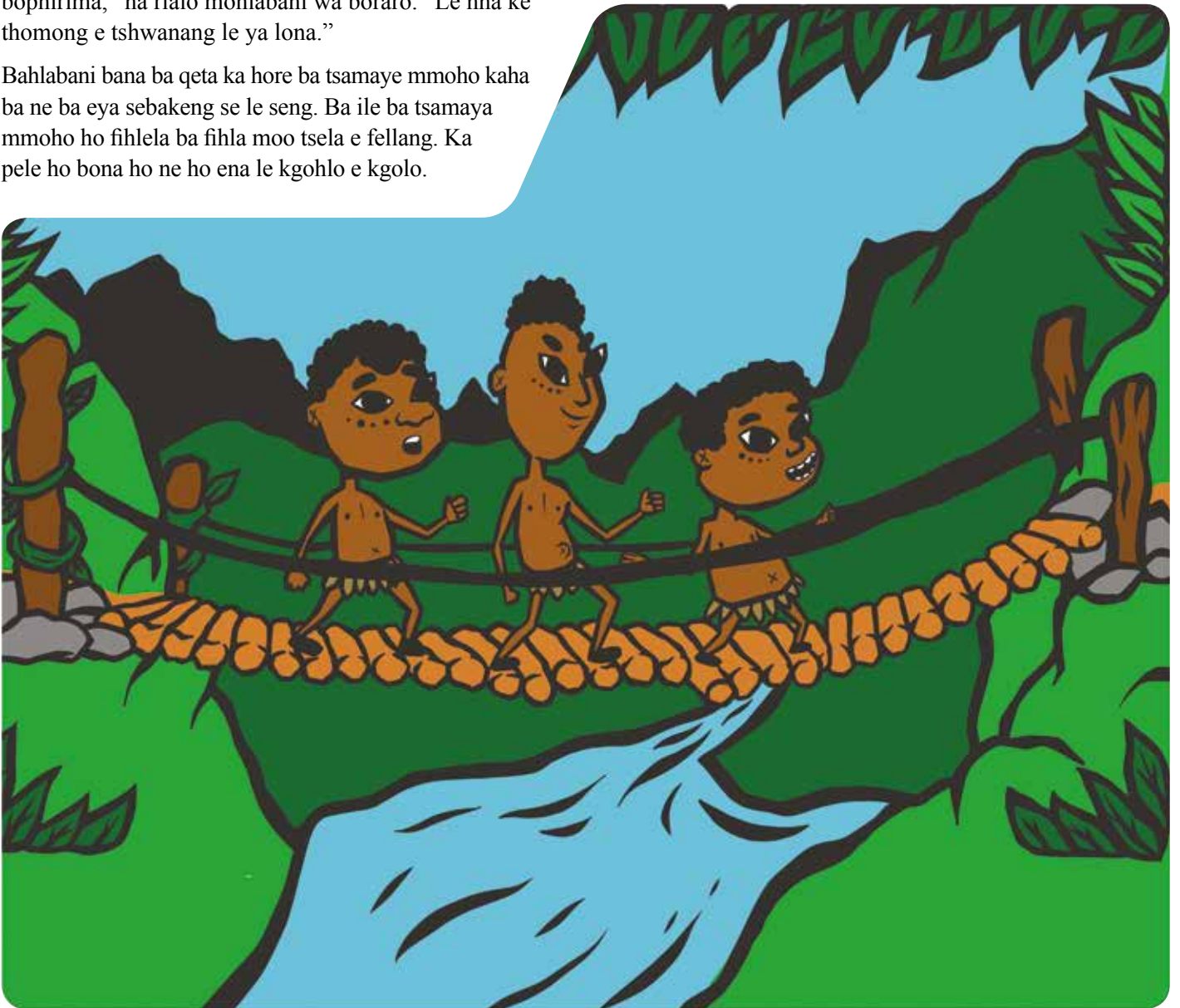
Bahlabani bana ba qeta ka hore ba tsamaye mmoho kaha ba ne ba eya sebakeng se le seng. Ba ile ba tsamaya mmoho ho fihlela ba fihla moo tsela e fellang. Ka pele ho bona ho ne ho ena le kgohlo e kgolo.

“Re lokela ho pota kgohlo ena ka thoko,” ha rialo Buntu.

“Empa hoo ho tla re nka matsatsi a mangata. Re lokela ho nahana ka tsela e nngwe,” ha rialo Lwazi.

“Ho na le tsela,” ha rialo Khathaza. “Batho ba heso ke diahi tse hlwahlwa mme ba nthutile ho hongata mabapi le ho aha. Ka thuso ya lona, nka aha borokgo.”

Bahlabani bana ba bokella dikoqo le dithupa, mme mmoho ba etsa borokgo bo matla. Yaba ba tshela borokgo mme ba tswela pele leetong la bona.

Karete ya
14 ya pale
SESOTHO

Etsa hore dipale di be bohlokwa sekolong sa heno

Ba tsamaya mmoho nako e itseng ho fihlela ba bona thaba hojana mane ka pela bona.

Yare ha ba ntse ba atamela, Lwazi a phakisetsa pele ka pela ba bang. Ha a ka a bona noha e tseleng. A e hata mme yaba e mo loma leotong. Ha Buntu le Khathaza ba mo fihlela, ba fumana a lla haholo ke bohloko.

Buntu a mathela ka hara moru mme a kgutla a tshwere semela seo a se tshakileng. “Batho ba heso ba na le neo ya tsebo ya ditlama,” a rialo. “Setlama sena se tla thibela tshemo hore e se tsamaye ho kenella ka hare leqebeng la hao.” A sidila mahlaku ao hodima leqeba la Lwazi.

Kamora nakwana, Lwazi a tlohela ho dumaela. “Ke a leboha,” a rialo, “bohloko bo fedile.” Lwazi o ne a qhiletsa, empa a ntse a tseba ho tsamaya, kahoo bahlabani bao ba tswela pele leotong la bona.

Ba tsamaile matsatsi a mangata. Ba ne ba tshesa, ba kgathetse mme ba nyorilwe ha ba tla fihla letangwaneng la metsi a hlakileng haholo tlasa thaba. Khathaza e bile wa pele wa ho mathela ho lona. A kgumama fatshe ho nwa. Lwazi a mo qhautsa lehetleng mme a mo thibela ho ya pele.

“Ho na le ho sa lokang ka letangwana lena,” Lwazi a mo hlokomedisa.

Empa Khathaza o ne a nyorilwe hoo a ileng a inamela pele mme a nwa metsi. Hanghang, letsoho la mo nanabela le tswa ka metsing mme la mo hulela ka hare. Buntu le Lwazi ba leka ho mo pholosa, empa ba hloleha. Yaba ho hlahela morwetsana ya itseng.

“Ke mosadi wa thabeng,” ha hweshetsa Lwazi. “Re lokela ho kgumama ho bontsha hlomphe hoseng jwalo le rona re tla hulelwa ka letangwaneng.” Bahlabani ba babedi ba kgumama ka pela morwetsana eo.

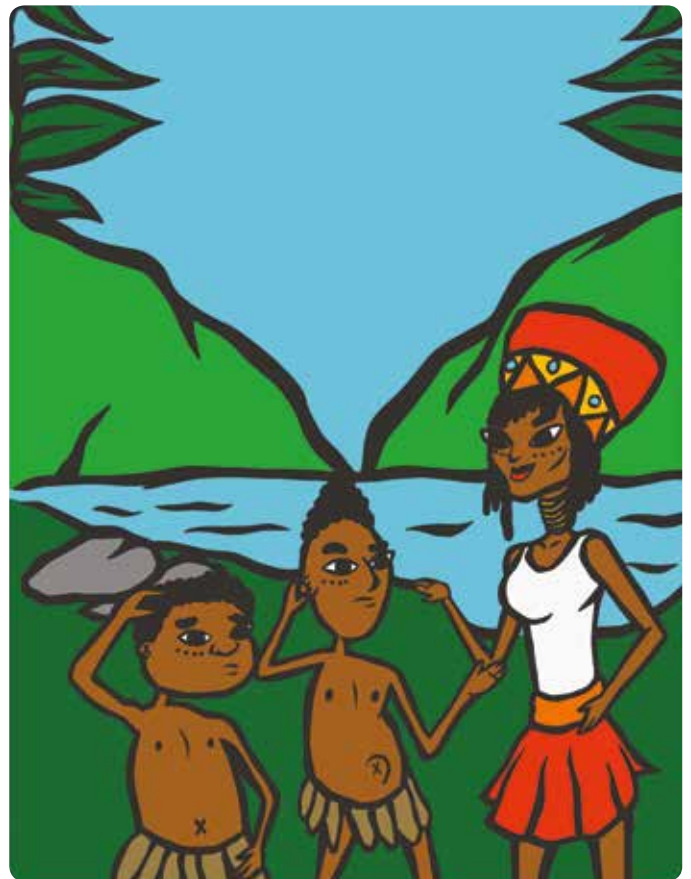
“Bahahlaudi,” a rialo, “haeba le batla ho pholosa motswalle wa lona, le lokela ho rarolla selotho.”

“Ho tla etsahala eng ha re ka hloleha?” ha botsa Buntu.

“Le lona le tla latela motswalle wa lona,” a araba. “Na le se le lokile?”

“Ee, re lokile,” ha araba Lwazi. Buntu o ne a tshohile hoo a neng a sa tsebe le ho bua. “O se ke wa tshwenyeha! Batho ba heso ba na le mpho ya tsebo,” Lwazi a sebela Buntu.

“Bosiu ba ka ke motsheare wa hao mme motsheare wa ka ke bosiu ba hao,” mosadi eo a qala. “Ke na le kgwedi feela ke tswetswe, empa haesale ke le teng ka dilemo tse dimilione. Ke eng?”

“Ke a tseba,” ha rialo Lwazi. “Haeba motsheare wa hao ke bosiu ba rona, seo se bolela hore o kgona ho bonwa bosiu feela. O kgwedi. Kgwedi haesale e le teng ho tloha kgale kgale.”

Mosadi eo a oma ka hlooho mme Khataza a hlahella ka metsing. O ne a thabetse ho pholoswa.

“Le tlile mona thabeng mme le phethile diteko tsa lona. Jwale ke tla fa e mong le e mong takatso e le nngwe,” ha rialo mosadi eo.

Buntu e bile wa pele wa ho bolela seo a se lakatsang. “Kamehla ha ho na le sefelo, metsi a hohola lefatshe. Ke lakatsa eka dikgohola di ka emisa.”

Lwazi le yena a latela. “Komello e tshabehang e sentse dijalo tsa motse wa heso. Ke lakatsa eka pula e ka na.”

Khathaza ke yena wa ho qetela ho bua. “Setjhaba sa heso ha se tsebe ho lema dijalo. Re na le nama feela bakeng sa ho ja. Jwale bana ba rona ba a kula. Takatso ya ka ke hore o re fe masimo a tletseng mefuta e fapaneng ya ditholwana le meroho.”

Mosadi wa thabeng a dula hodima lejwe le leholo mme a nahana ka ditakatso tsa bahlabani bana. “Ka bomadimabe nkeke ka kgona ho phethahatsa

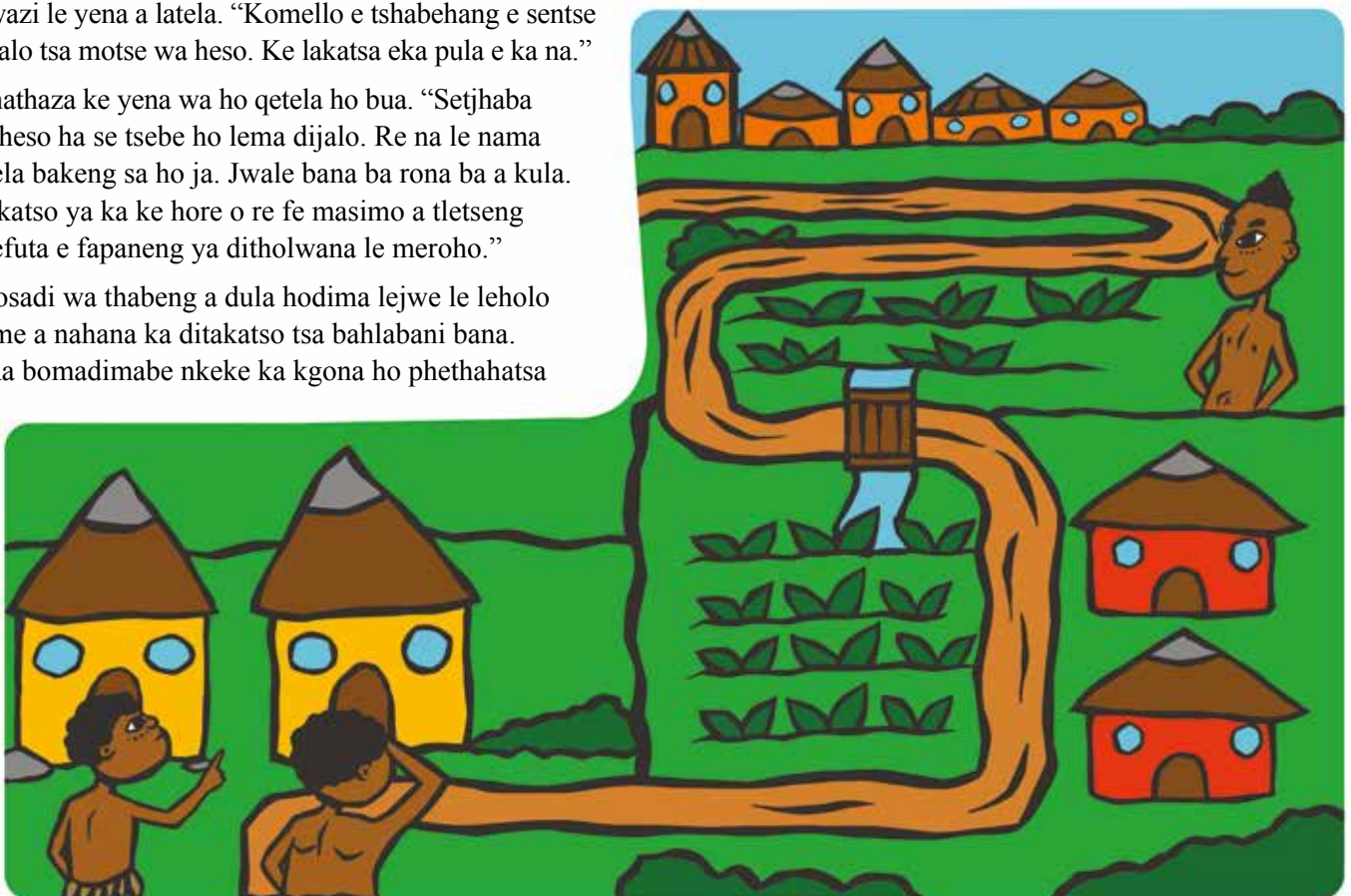
ditakatso tsa lona,” a rialo. “Empa le ka fana ditakatso tsa lona ka bolona.”

“Empa jwang? Ha re tsebe ho etsa mejjiki,” ha rialo Khathaza.

“Ha le hloke mejjiki,” a araba. “Khathaza, wena le setjhaba sa heno le diahi tse hlwahlwa. Ha le ka aha kanale, le ka tataisetsa metsi hole le masimo a setjhaba sa Buntu. Lwazi, ha o ka thusa Khathaza, o ka lebisa kanale masimong a heno mme kahoo le keke la hloka ho emela pula. Le tla fumana metsi ho tswa kanaleng. Buntu, wena le setjhaba sa heno le na le mpho ya tsebo ya dimela. O ka ruta Khathaza ho lema ditholwana le meroho e fapaneng.” Mosadi wa thabeng a bososela. “Ke kamoo lona kaofela le ka fumanang ditakatso tsa lona.”

Ha bahlabani bana ba bararo ba ntse ba mametse mosadi eo ka hloko, ba utlwisisa hore ke hobaneng ha ba ne ba sa hloke mejjiki. Ba ile ba ithuta hore hantlentle ba a hlokana. Ba utlwisisa hore se neng se hlokeha ho bona feela hore ba fumane seo ba se batlang, e ne e le hore ba sebetse mmoho jwalo feela kaha ba ile ba etsa tseleng e lebang thabeng.

Yaba he batho ba metseng yohle e meraro ba a thusana mme ba atleha bophelong kaofela ha bona.

Eba mahlahlaha ka pale!

Mehopolo e itseng ke ena bakeng sa ho sebedisa pale e leqepheng la 1 ho isa ho la 3 mmoho le bana ba tlelase ya hao le/kapa ba tlelapo ya hao ya ho bala. Kgetha mehopolo e tshwanelang hantle dilemo le diithahasello tsa bana.

- ★ Pele o bala pale ena, tswela ka ntle mme o bapale le bana. O hloka ntho e bobebe ho ka akgelwa le ho kolwa jwaloka bolo kapa mokotlana wa dinawa. Kopa moithaopi ho ba tau e batlang ho tshwara bana. Ha papadi e qala, bohle ba matha ba potoloha sebaka seo mme tau e ntse e ba lelekisa e leka ho tshwara e mong wa bona. Ba bolokehile ha feela ba tshwere bolo kapa mokotlana wa dinawa, kahoo bana ba lokela ho akgelana bolo kapa mokotlana wa dinawa hang ha ba bona tau e lelekisa e mong wa bona. Kamora papadi, ba hlalose hore o tlo ba balla pale e mabapi le bohlokwa ba ho sebetsa mmoho, jwalo feela ka ha ba entse papading.
- ★ Ha o qetile ho bala pale, mmoho buisanang ka dipotso tse kang tsena.
 - Ke thuto efe eo bahlabani ba ithutileng yona?
 - Na le nahana hore e mong wa bahlabani a ka be a ile a kgona ho fihlella ho mosadi wa thabeng ka boyena? Hobaneng o re Ee/tjhe?
- ★ Kopa bana ho hlahisa dihlooho tse ding bakeng sa pale ena.
- ★ Ebang le puisano mabapi le se bolelwang ke matshwao a fapaneng, mohlala, bana ba nahana hore lehlaku le letala, tau kapa sephoko e ka ba matshwao a eng. Ba nahana hore mebala ena, perese, tala le bolou e bontsha eng? Jwale e re bana ba etse folaga bakeng sa mohlabani ka mong ba sebedisa mebala le matshwao a bontshang hore batho ba habo bona ba na le tsebo ya eng.
- ★ Hlahisa hore bana ba nahane ka ntho e itseng ya tlhaho eo ba ka etsang selotho ka yona. (Ho etsa mohlala: O lahla bokantle ba yona mme o pheha bokahare. Mme o ja bokantle ebe o lahla bokahare. Ke eng? Karabo: Poone.) Ha ba se ba qetile, e re bana ba etsetsane dilotho mme ba leke ho fumana dikarabo.

Mabapi le porojeke ya Story Powered Schools

Nal'ibali (lentswe la isiXhosa bakeng sa "pale ke ena") ke letsholo la naha la ho-balla-boithabiso bakeng sa ho tsoseletsa bokgoni ba bana ka ho ba balla le ho ba phetela dipale.

Story Powered Schools ke porojeke ya teko e tlisang mokgwatshebetso wa letsholo la Nal'ibali la ho-balla boithabiso le pakilweng ntshetsopeleng ya tsebo ya ho bala le ho ngola dikolong tse kgethilweng mane Eastern Cape le KwaZulu-Natal. E ananetswe ke Lefapha la Thuto, e entswe hore e kgonahale ke United States Agency for International Development (USAID).

Dikolo tseo e leng karolo ya porojeke ya Story Powered Schools di ikemiseditse ho tsoseletsa bokgoni ba baithuti ba tsona ka ho pheta dipale le ho bala. Di sebedisa matla a dipale ho kgothaletsa baithuti ba tsona hore ba batle ho bala le ho ngola.

